

«Το πέρασμα ως passing και ως κατασκευή ταυτότητας»

Από την πρώτη στιγμή που αποφασίσαμε με τον Σπύρο (Κόγκα) το θέμα της φετινής Διάβασης Βίκου, το πέρασμα το προσεγγίσαμε ως *crossing* (χωρική και μεταφορική έννοια). Όμως στην πορεία αναδείχθηκε και η διάσταση του περάσματος ως *passing*, με την εννοιολογική και ψυχοκοινωνική διάσταση (κατασκευή ταυτότητας). Αφορμή για την προσέγγιση αυτή μου έδωσαν δύο βιβλία, που συνομιλούν μεταξύ τους: Το ένα είναι το «Πέρασμα» της Αμερικανίδας συγγραφέως Νέλα Λάρσεν που εκδόθηκε το 1929 και κυκλοφορεί στα ελληνικά από τις εκδόσεις έρμα σε μετάφραση του Νίκου Κατσουνάκη και επιλεγόμενα του Judith Butler. Το δεύτερο είναι Το Ανθρώπινο Στίγμα του Φίλιπ Ροθ, έκδοση του 2000 από τις εκδόσεις Πόλις σε μετάφραση Τρισεύγενης Παπαϊωάννου. Το κοινό στοιχείο στις δύο ιστορίες είναι ότι οι πρωταγωνιστές είναι αфроαμερικανοί που "περνάνε" για λευκοί χωρίς ο περίγυρος τους να αντιλαμβάνεται αυτό που συμβαίνει. Η εκκεντρική Κλερ στο Πέρασμα ζει παντρεμένη με έναν λευκό ρατσιστή σύζυγο, ο οποίος αγνοεί την πραγματική της ταυτότητα. Δίπλα του ζει την κοινωνική ανέλιξη. Η σύγκρουση με την παιδική της φίλη Αιρίν, την οποία βλέπει ξανά ύστερα από δέκα χρόνια, οδηγεί στην τραγική έκρηξη του τέλους.

Στο Ανθρώπινο Στίγμα ο Κόλμαν Σιλκ, καθηγητής κλασικών σπουδών περνάει μια ζωή σαν λευκός Εβραίος κρύβοντας τη μαύρη καταγωγή του και έχοντας αποκοπεί από την οικογένειά του. Κατηγορείται άδικα για ρατσισμό και καταστρέφεται επαγγελματικά όταν ειρωνεύεται φοιτητές του που απουσιάζουν συστηματικά, αποκαλώντας τους *spooks* (δλδ φαντάσματα, με υποτιμητική ρατσιστική σημασία) χωρίς να γνωρίζει ότι είναι μαύροι οπότε ακολουθεί σκάνδαλο που τον αναγκάζει να παραιτηθεί.

Το μυθιστόρημα εξετάζει θέματα ταυτότητας και αμερικανικού ρατσισμού.

Παναγιώτα Μπαλοπούλου